

FI01 (Johdatus filosofiseen ajatteluun), OPS 2016

Lieksan lukio 2016–2017, 4. jakso, 1B

Pasi Karonen, pasi.karonen(ät)lieksa.fi

Tieto ja totuus ovat tärkeitä

Tietoon ja totuuteen täytyy nykyaikana kiinnittää erityisen suurta huomiota. Entistä enemmän on alkanut esiintyä huijausta ja valehtelua valtavissa mitoissa.

Valeutiset eivät piittaa esimerkiksi journalistiammatillisista eettisistä ohjeista, jollaisina Suomessa toimivat Journalistin ohjeet. Niiden kahdeksas kohta sanoo, että journalistin pitää pyrkiä totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen. (Journalistin ohjeet ja liite 2013 & 2011.)

Pahimmillaan yritetään jopa kääntää asiat täysin päinvastaisiksi. Roskapuheista useaan otteeseen kiinni jäänyt Amerikan yhdysvaltain presidentti Donald Trump henkilökuntineen yrittää jatkuvasti väittää kunniallisten joukkoviestinten muka olevan ”fake news” sekä omien perusteettomien ja totuudenvastaisten lausumiensa muka totta tai ainakin ”alternative facts”. *

Erilaiset näennäis- eli pseudotieteet puolestaan naamioituvat tieteeksi olematta kuitenkaan sitä (Hirvonen & Nyysönen 2016, 150). Miksi esimerkiksi horoskooppeja yhä julkaistaan ja luetaan?

Harhaanjohtamista on monenlaista. Erään erottelun on tehnyt historianutkija Juhani Sarsila: ”Väärennös on aina valhe, mutta valhe ei aina ole väärennös. Väärentäjä valehtelee aina, mutta valehtelija ei aina väärennä. Valheen käsite on laajempi” (Sarsila 1987, 1).

Käytetyt lähteet:

Hirvonen, Ilmari & Nyysönen, Seppo 2016. Argumentti 1 : Johdatus filosofiseen ajatteluun. Helsinki: Sanoma Pro Oy. 1. painos. ISBN 978-952-63-3585-8.

Journalistin ohjeet ja liite 2013 & 2011. Helsinki: Julkisen Sanan Neuvoston kannatusyhdistys. Saatavissa: http://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/ (19.3.2017).

Sarsila, Juhani 1987. Historian väärennöksiä ja väärentämisen historiaa : Johdatus motiivipologiseen tarkasteluun. Tampere: Tampereen yliopisto. Historiatieteen laitoksen julkaisuja 13. ISBN 951-44-2041-1.

[Lähdeviittausteknisiä huomioita:

- *Journalistin ohjeista puhutaan koko tekstikappaleen mitalta. Siksi tekstiviitemerkintä on omana sulkulausekkeenaan kappaleen lopussa. Journalistin ohjeet ovat kollektiiviyö, eivät kenenkään yksittäisen tai keidenkään yksittäisten jälkeä, ja siksi viitataan vain alkuperäistekstin nimellä. Ohjeet ja liite ovat eri-ikäisiä, siksi kaksi eri vuosilukua. Verkkolähteisiin viitattaessa tarvitaan täydellinen verkko-osoite ja viittauspäivämäärä; verkkoaineisto elää, siksi päivämääräkin.*
- *Donald Trumpin eri Twitter- ja Facebook-tileihin ei nyt viitata lähteinä, mutta onhan hyvä antaa lukijalle ohjeet siitä, miten hän voi halutessaan tutustua asiaan. Siksi ovat verkko-osoitteet nyt mukana omana alaviitteenään.*
- *Filosofian kurssikirjaan ja Juhani Sarsilan teokseen viitataan yksittäisten kohtien yhteydessä – mutta tekstikappaleissa yllä on mukana sitten hieman muutakin. Siksi nämä kaksi tekstiviitettä ovat virkkeiden sisässä. Kursikirjaan viitataan parafrasilla eli omin sanoin kertoen, Sarsilaan suoralla sitaatilla. Sitaattien kuuluu olla sanatarkkoja.*
- *Lähdeluettelo tekijöiden tai kokoomateosten toimittajien sukunimien tmv. mukaan aakkosjärjestyksessä. Jos jonkin teoksen tekijöitä on enintään kolme, mainitaan kaikki; jos on enemmän, voidaan ainakin tekstiviitteessä lyhentää tyyliin: ”Lieksalainen ym. 2017”. Suomentaja tai muu käääntäjä, graafikko ymv. olisi hyvä myös mainita lähdeluettelossa.*
- *International Standard Book Number ISBN -tunnusta ja vastaavia muita samanlaisia standardinumeroita ei useinkaan näe lähdeluetteloissa, mutta kyllä niiden merkitseminen kannattettavaa on – nekin auttavat aineistonhaussa.*
- *Aineistolajeja on vaikka millaisia kirjoista lehtiin ja laeista tilastoihin, standardeihin, karttoihin, patenteihin ja Internet-keskusteluryhmiin, sekä paperilla että sähköisesti. Kannattaa perehtyä viittaustapoihin aina tilanteen ja tarpeen mukaan. Näistä asioista on jopa olemassa virallisia standardeja.*
- *Eri elämän- ja oppialoilla sekä eri julkaisuilla, kuten esimerkiksi tieteellisillä aikakauslehdillä, on omia, vaihtelevia ja välillä hyvinkin pikkutarkkoja merkintäkäytäntöjään. Noudatetaan kulloisenkin tilanteen mukaan aina johdonmukaisesti niitä ja pannaan pilkut, puolipisteet ja pisteet aina tilanteenmukaisen ohjeen tavalla. Pääperiaatteet ovat kuitenkin aina samat: omat ja vieraat ainekset erillään, ja vieraisiin aineksiin yksiselitteinen, tarkka lähdeviittauspölkö: ¹⁾ sitaatti, parafrasi, referaatti, kuva, kaavio tmv. – ²⁾ tekstiviite – ³⁾ lähdeluettelomerkintä. Ajattele lukijoitasi, auta heitä kaikin tavoin.]*

* Ks. esim. <https://twitter.com/realDonaldTrump>, <https://www.facebook.com/DonaldTrump/>, <https://twitter.com/POTUS>, <https://www.facebook.com/POTUS/>.